

Семенюк І., Яцук С.,

Житомирський державний університет ім. Івана Франка

АПОЗИТИВНІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У статті розглядаються апозитивні словосполучення. Автори досліджують визначення прикладки й вважають наголос у цьому словосполученні чинником визначення власне прикладки.

Ключові слова: апозитивне словосполучення, базовий іменник, прикладка, наголос в апозитивному словосполученні.

Данная статья рассматривает аппозитивные словосочетания. Авторы исследуют определение приложения и считают ударение в этом словосочетании фактором определения собственно приложения.

Ключевые слова: аппозитивное сочетание, базовое имя существительное, приложение, ударение в аппозитивном словосочетании.

The article deals with the appositive phrases in English. The authors investigate the definition of the apposition and consider the phrase stress as the factor to determine the apposition itself.

Key-words: appositive phrase, base noun, apposition, appositive phrase stress.

Проблема апозитивних словосполучень є однією з найскладніших у англійській граматиці [14, с. 102]. Однак чи не найважчою можна вважати визначення власне прикладки, яке допомогло б по-іншому подивитися на класифікацію видів прикладки (невідокремлену й відокремлену) та дало б можливість більш обґрунтовано змодельовувати апозитивні словосполучення тощо. Слід зазначити, що в граматиках англійської мови автори або взагалі не розглядають прикладку [11; 19; 22; 24], або розглядають так звану відокремлену, яку ми не вважаємо прикладкою [10, с. 55; 1, с. 366; 17, с. 42; 21, с. 61]. У деяких джерелах вчені не дають ніякого визначення прикладки [18, с. 22; 23, с. 240; 16, с. 22; 20, с. 184]; якщо й дають його, то в дуже формалізованому, абстрактному вигляді на рівні опису структури [17, с. 42; 21, с. 61]. Відсутність чіткого, адекватного визначення прикладки призводить до досить широкого її трактування.

Так, окремі автори зараховують до прикладки приєднання [20, с. 184], відокремлені члени речення [5, с. 291] або приєднання й відокремлені члени речення [3, с. 272; 8, с. 257; 10, с. 55; 1, с. 366; 9, с. 70]. R. Quirk відносить до прикладки також частки, вставні слова, словосполучення, ба навіть приєднання [23, с. 222, 241, 244]. G. Broughton [17, с. 42] і R. Close [18, с. 43] розглядають апозитивні підрядні речення як елементи прикладки.

У даній статті ми обмежимо свій аналіз розглядом питань: 1) визначення власне прикладки; 2) з'ясування прикладки в апозитивному словосполученні.

Відомо, що в англійській граматиці немає єдиного визначення прикладки. Так, В.А. Ганшина й Н.М. Василевська визначають прикладку як особливий вид означення, виражений іменником (іноді займенником), який означає ту ж саму особу або предмет, що й головний іменник [4, с. 377]. Такої ж думки дотримуються Л.П. Винокурова [3, с. 272], В.Л. Каушанська [8, с. 256], Б.С. Хаймович, Б.Й. Роговська [13, с. 267] Л.С. Бархударов, Д.А. Штелінг [1, с. 365]. В.Н. Жигadlo називає її окремим випадком означення, але зазначає, що “вона не вказує на якість або властивість означуваного, а дає йому іншу назву й часто уточнює його зміст [5, с. 290].

Як вище згадувалося, переважна більшість граматистів у тій або іншій формі зараховує прикладку до означення. Це ми бачимо не тільки в граматиках англійської мови але й інших мов. Так, наприклад, в українській граматиці різні автори також вважають, що прикладка це специфічний різновид означення [6, с. 337] або різновид означення [12, с. 497; 15, с. 517]: Див. рис. 1:

1	Функція прикладки	Автори, які висловлюють цю точку зору
	означення	Й. Вахек
2	особливий вид означення	М. Ганшина, Н. Василевська, Л.П. Винокурова, В.Л. Каушанська
3	окремий випадок означення	В.Н. Жигadlo
4	особливий вид пост-позитивного відокремленого означення	Л.С. Бархударов, Д.А. Штелінг
5	член речення, подібний до означення	Н.А. Кобринна
7	слово або словосполучення, що належить до члена речення; окремий другорядний член речення	Б.О. Ілліш

Як бачимо, окремі вчені у тій або іншій формі зараховують прикладку до означення [2, с. 171]. Однак переважна більшість граматистів вважає прикладку окремим випадком, особливим видом означення [4, с. 377; 3, с. 272; 8, с. 256; 5, с. 290; 1, с. 365]. Б. Ілліш та Н.А. Кобринна вважають, що немає достатніх підстав вважати прикладку “особливим видом означення”. На їх думку, є достатньо підстав, щоб вважати її окремим другорядним членом речення, тому що вона завжди виражена іменником або іменниковим словосполученням і характеризує особу або предмет інакше, ніж означення [7, с. 231; 9, с. 72].

Розглянемо, чи справді прикладка виступає у функції означення (або його різновиду) в англійській мові: *And front and rear, and either flank, there ride the yeomen of the Barons, and in the midst King John* [23, с. 127].

Якщо ми вилучимо з речення прикладку “*John*”, то отримаємо граматично некоректну (невідмічену) структуру: ... *there ride the yeomen of the Barons, and in the midst King*. Якби прикладка “*John*” справді була означенням, то дане речення залишилось би граматично коректним. Отже, із синтаксичної точки зору ми можемо вважати прикладку лише членом апозитивного словосполучення.

Відомо, що прикладка не є самостійним лінгвістичним елементом, вона існує в апозитивному словосполученні. Це словосполучення складається зазвичай з двох (або більше) елементів, головними з яких є базовий іменник й власне прикладка. Слід зазначити, що з визначенням прикладки як окремої синтаксичної одиниці тісно пов'язане питання, де саме знаходиться прикладка, а де базовий іменник і за допомогою чого (якими іменниками) вони можуть бути виражені. Так, наприклад, Н.А. Кобринна хоч й наводить приклади з прикладкою, але не пояснює, що є прикладкою, а що головним іменником [9, с. 72]. Див. рис. 2:

Прикладка виражена	
загальним іменником	власним іменником
Captain Butler (В. Ільїш) Aunt Ann, Professor Sommerville (В.Л. Каушанска)	-
President Roosevelt (Л.П. Винокурова)	the river Don, Mount Everest (Л.П. Винокурова)
Uncle Rodger, Cousin Jolyon, Mrs Heron, Doctor Crocus (В.Н. Жигadlo)	Mount Etna, the river Thames (В.Н. Жигadlo)

Як бачимо, одні автори вважають, що прикладкою може бути лише загальний іменник [7, с. 231; 8, с. 256], інші ж вважають, що прикладкою може бути як загальний, так і власний іменники [3, с. 272; 5, с. 290]. М. Ганшина і Н. Василевська вважають, що в апозитивному словосполученні є головний іменник і власне прикладка. Головним є той іменник, який є власним іменником, назвою особи, а той іменник, який виражає звання (посаду), професію, родинні зв'язки, є прикладкою [4, с. 378]. Інакше кажучи, невідокремлена прикладка виражена загальним іменником і передує власному іменнику: *Aunt Augusta*. Однак автори вимушені визнати винятки: фразеологічні сполучення, де прикладка йде за головним словом: *William the Conquerer, Richard the Lion Hearted*.

Далі автори, так само бездоказово, вирішують, що у “географічних назвах прикладка йде за головним іменником: *the River Thames, Lake Leman, Mount Everest*”. Також за головним іменником прикладка йде у деяких інших випадках: назвах опер, поем, пароплавів, газет: *The poem “Ode to the Skylark”*. Б. Хаймович і Б. Роговська також вважають, що прикладкою є загальний іменник, хоча у словосполученні *the city of Moscow* вони визнають, що прикладкою є “*Moscow*” [13, с. 267].

Фонологічний аспект відіграє важливу роль при визначенні різниці між базовим іменником та прикладкою. Цікавою, на наш погляд, є думка, висловлена М. Ганшиною та Н. Василевською. Вони пишуть, що невідокремлена прикладка так тісно пов'язана з головним іменником, що вони утворюють сполучення з одним наголосом [4, с. 378]. Автори зазначають, що наголос падає на власний іменник: *Aunt Augusta, Major Sarson, Nurse Lloyd*.

На нашу думку, не тільки речення має свій наголос (sentence stress, logical stress), але й словосполучення (іменникове, або апозитивне) мають свій наголос (the phrase stress). Цей наголос завжди падає на ту частину такого словосполучення, яка є більш вагомою, він існує на мовному рівні і не змінює свого місця у цій моделі. Наприклад, в апозитивних сполученнях *the river Thames, Doctor Manso* наголос завжди падає на прикладку та не залежить від емоційного ставлення мовця, тобто він є фіксованим. Навіть у такій емоційно забарвленій моделі, як “*a flower of a girl*” phrasal stress падає лише на прикладку, а не на базовий іменник. Отже, phrasal stress є, на наш погляд, вагомим чинником оформлення й визначення власне прикладки в апозитивному словосполученні. Таким чином, прикладка 1) це – член (частина) апозитивного словосполучення, 2) виражений іменною частиною мови, 3) який передає назву чи іншу додаткову характеристику живої істоти чи предмета, 4) на який падає phrasal stress.

Література:

1. Бархударов Л. С., Штелинг Д. А. Грамматика английского языка. – 4-е изд., испр. – М. : Высшая школа, 1973. – 423 с.
2. Вахек Й. Лингвистический словарь Пражской лингвистической школы. – М. : Прогресс, 1964. – 350 с.
3. Винокурова Л. П. Грамматика английского языка. – Л. : Учпедгиз, 1954. – 344 с.
4. Ганшина М., Василевская Н. English Grammar. – М. : Высшая школа, 1964. – 548 с.
5. Жигadlo В. Н., Иванова И. П., Иофик Л. Л. Современный английский язык. – М. : Изд. лит. на ин. яз., 1956. – 350 с.
6. Зубков М. Українська мова. – Х. : ВД ШКОЛА, 2007. – 496 с.
7. Ильїш Б. А. Строй современного английского языка. – 2-е изд. – Л. : Просвещение, 1971. – 363 с.
8. Каушанская В. Л., и др. Грамматика английского языка. – М. : Айрис-Пресс, 2009. – 319 с.
9. Кобринна Н. А. и др. Грамматика английского языка. Синтаксис. – 2-е изд. – СПб. : Союз, 1999. – 496 с.
10. Раевская Н. М. Present-Day English Syntax. – М. : Высшая школа, 1970. – 180 с.
11. Смирницкий А. И. Синтаксис английского языка. – М. : Издательство литературы на иностранных языках, 1957. – 286 с.
12. Современный русский язык. Под. ред. Д. Э. Розенталя. – М. : Высшая школа, 1984. – 735 с.
13. Хаймович Б. С., Роговская Б. И. Теоретическая грамматика английского языка. – М. : Высшая Школа, 1967. – 298 с.

14. Харітонов І. К. Теоретична грамати́ка сучасної англійської мови. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 352 с.
15. Ющук І. П. Українська мова. – Київ, Либідь, 2006. – 639 с.
16. Alexander L. G. Longman English Grammar. London and New York. Longman, 1991. – 374 p.
17. Broughton G. Penguin English Grammar A-Z. – London. : Penguin English, 1990. – 320 p.
18. Close R. A. A Reference Grammar for Students of English. – М. : Prosveshcheniye, 1979. – 342 p.
19. Hewings M. Advanced Grammar in Use. : Cambridge University Press, 1999. – 340 p.
20. Leech G., Svartvick J. A Communicative Grammar of English. – М. : Prosveshcheniye, 1983. – 304 p.
21. LDCE – Longman Dictionary of Contemporary English. Pearson Education Ltd, 2003. – 1950 p.
22. Murphy R. English Grammar in Use. – Cambridge : Cambridge University Press, 1985. – 328 p.
23. Quirk R. et al. A University Grammar of English. Longman. – М. : Высшая школа, 1982. – 391 p.
24. Thomson A. J., Martinet A. V. A Practical English Grammar. – London : Oxford University Press, 1997. – 383 p.